

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

Вінницька О. А.

ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Монографія

Умань
ВПЦ «Візаві»
2018

УДК 336.14:352]338.244.47

В 55

*Рекомендовано до друку Вченою радою Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
протокол № від*

Рецензенти:

Бондарук Т.Г. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Національної академії статистики, обліку та аудиту Державної служби статистики України;

Чирва О.Г. – доктор економічних наук, професор, директор ННІ економіки та бізнес освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Зянько В.В. - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та інноваційного менеджменту Вінницького національного технологічного університету.

Вінницька О. А.

В 55 Формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації: тенденції та перспективи [Текст] : монографія / О. А. Вінницька.; МОН України; Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини — Умань: Візаві, 2018. – 178 с.

Викладено результати досліджень теоретичних та методологічних засад формування доходів місцевих бюджетів. Висвітлено сучасний стан і тенденції формування доходів місцевих бюджетів у контексті децентралізації бюджетної системи України, вплив міжбюджетних трансфертів на дохідну частину місцевих бюджетів. Розглянуто перспективи формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації.

Для студентів, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, державних службовців, представників місцевих органів влади та місцевого самоврядування, науковців, широкого кола фахівців.

УДК 336.14:352]338.244.47

В 55

© Вінницька О.А., 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	6
1.1. Економічна природа доходів місцевих бюджетів	6
1.2. Принципи та основи класифікації доходів місцевих бюджетів.....	23
Висновки до розділу 1	42
РОЗДІЛ 2. ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	44
2.1. Формування доходів місцевих бюджетів у контексті децентралізації бюджетної системи України.....	44
2.2. Вплив міжбюджетних трансфертів на дохідну частину місцевих бюджетів України	67
Висновки до розділу 2	87
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	89
3.1. Зарубіжний досвід формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації та перспективи його адаптації в Україні	89
3.2. Моделювання структури доходів місцевих бюджетів в контексті фінансової незалежності органів місцевого самоврядування	110
Висновки до розділу 3	131
ВИСНОВКИ	134
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	139
ДОДАТКИ	163

ПЕРЕДМОВА

Питання оптимізації формування доходів місцевих бюджетів і виявлення резервів їх зростання набувають особливої актуальності в умовах децентралізації. Діюча система формування доходів місцевих бюджетів характеризується низькою часткою їх власних доходів і збільшенням обсягів міжбюджетних трансфертів, що обмежує фінансові можливості органів місцевого самоврядування та є фактором, який стримує суспільні перетворення у державі.

Серед стратегічних завдань сучасного процесу формування доходів місцевих бюджетів України прискорення процесів бюджетної децентралізації залишається найактуальнішим і найгострішим. Одним з найефективніших важелів децентралізації є інструменти бюджетної політики. Проте в Україні вони не дали належних результатів, що зумовлено їх спрямованістю на вирішення поточних завдань, а не стратегічних, непослідовністю і безсистемністю в застосуванні. Саме тому проблеми розвитку доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації потребують поглибленого дослідження на базі цілісного, системного підходу до теоретичних узагальнень, які мають стратегічне значення для вирішення економічних і соціальних завдань суспільства. З огляду на це, стають актуальними поглиблене дослідження концептуальних засад формування доходів місцевих бюджетів, а також обґрунтування системи практичних рекомендацій щодо забезпечення їх стабільності та зміцнення в умовах децентралізації.

Теоретичним і практичним аспектам формування й використання коштів місцевих бюджетів, розвитку фінансової децентралізації присвячено праці таких вітчизняних вчених, як Т. Бондарук, С. Буковинський, О. Василик, О. Власюк, І. Волохова, І. Запатріна, О. Кириленко, В. Кравченко, І. Луніна, В. Маргасова, В. Мельник, С. Михайленко, Ц. Огонь, В. Опарін, К. Павлюк, Ю. Пасічник, В. Савченко, О. Сукач, С. Слухай, В. Федосов, К. Швабій, І. Чугунов, С. Юрій та інші. Окремі питання цієї багатогранної проблеми дістали

своє відображення у працях зарубіжних науковців Ш. Бланкарта, А. Вагнера, Р. Гнейста, Р. Масгрейва, В. Оутса, А. Сміта, Ч. Тібо, Х. Циммерманна та інших. Більшість наукових праць згаданих економістів орієнтовано на виявлення загальних тенденцій у функціонуванні державного і місцевих бюджетів. Незважаючи на глибину розкриття цих тем, детальнішого дослідження потребують питання формування доходів місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. Зокрема, недостатньо досліджено такі питання, як оцінювання сучасного стану формування доходів місцевих бюджетів та вплив на їх формування міжбюджетних трансфертів у контексті децентралізації бюджетної системи; розробка системи показників для оцінки рівня децентралізації дохідної частини місцевих бюджетів; моделювання структури дохідної частини місцевих бюджетів в Україні; обґрунтування стратегічних напрямів удосконалення процесу формування доходів місцевих бюджетів у сучасних умовах бюджетної децентралізації. Отже, стан наукової розробки окресленої проблематики викликає необхідність узагальнення, систематизації та подальшого вдосконалення теоретичних, методичних і прикладних аспектів формування доходів місцевих бюджетів у контексті децентралізації.

Монографія складається з трьох розділів. У першому розділі досліджено економічну природу доходів місцевих бюджетів, розкрито теоретичні засади децентралізації у процесі формування доходів місцевих бюджетів, розглянуто принципи та основи класифікації доходів місцевих бюджетів.

У другому розділі проведено аналіз формування доходів місцевих бюджетів у контексті децентралізації вітчизняної бюджетної системи, дано оцінку впливу міжбюджетних трансфертів на дохідну частину місцевих бюджетів України. Запропоновано методичні основи для встановлення рівня децентралізації дохідної частини місцевих бюджетів України.

У третьому розділі досліджено можливості забезпечення умов для запровадження і використання іноземного досвіду формування доходів

місцевих бюджетів в умовах децентралізації та перспективи його адаптації в Україні. Розроблено пропозиції щодо моделювання структури доходів місцевих бюджетів у контексті фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, розглянуто стратегічні напрями вдосконалення процесу формування доходів місцевих бюджетів у сучасних умовах бюджетної децентралізації.